

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/34/2023
Identifikačné číslo spisu: 1212234785
Dátum vydania rozhodnutia: 31.01.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Mario Dubaň
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:1212234785.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Š. H., narodenej XX. P. XXXX, G., A. XX, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS, s. r. o., Bratislava, Dobšinského 12, IČO: 47 238 232, proti žalovanej Univerzitetnej nemocnici Bratislava, Bratislava, Pažitková 4, IČO: 31 813 861, o náhradu škody na zdraví a ochranu osobnosti, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B2-10C/266/2012, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 18. októbra 2022 sp. zn. 14Co/207/2019, 14Co/215/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 18. októbra 2022 sp. zn. 14Co/207/2019, 14Co/215/2019 v časti výroku, ktorým rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil v časti týkajúcej sa zamietnutia nároku žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu ochrany osobnosti zrušuje a vec v rozsahu zrušenia vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 30. apríla 2019 č. k. 10C/266/2012-315 v spojení s doplnčiacim rozsudkom z 09. mája 2019 č. k. 10C/266/2012-322 I. uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyňi náhradu za bolesť v sume 9 716 eur do troch dní, II. náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 135 948 eur do troch dní, III. vo zvyšku žalobu zamietol a IV. žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania. Doplnčiacim rozsudkom uložil žalovanej povinnosť zaplatiť súdu prostredníctvom Slovenskej pošty, a. s. súdny poplatok v sume 8 739,50 eura.

1.1. Súd prvej inštancie v odôvodnení poukázal na to, že žalobkyňa si titulom škody na zdraví predovšetkým uplatňovala nárok na bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia (ďalej len „SSU“). Tieto nároky zdôvodňovala tým, že zamestnanec žalovanej jej v rámci popôrodnej starostlivosti dňa 4. novembra 2004 neposkytol zdravotnú starostlivosť "lege artis" a spôsobil jej ťažkú ujmu na zdraví. Súd preto skúmal splnenie predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu, pričom uviedol, že neposkytnutie zdravotnej starostlivosti "lege artis" mal preukázané jednoznačne a to nielen konštatovaním Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, ale aj právoplatným odsúdením zamestnanca žalovanej v trestnom konaní. Napokon podľa jeho názoru bola táto skutočnosť preukázaná aj súdnoznaleckým skúmaním znalcom MUDr. I. v tomto konkrétnom civilnom konaní. Súd prvej inštancie mal za

preukázané zavinené (nedbanlivostné) protiprávne konanie, ako aj vznik škody na zdraví žalobkyne a príčinnú súvislosť medzi týmto konaním a vznikom škody (kauzálny nexus). Spornou zostala otázka premlčania oboch nárokov vzhľadom na pomerne dlhé časové obdobie, ktoré uplynulo od udalosti, z ktorej vznikla škoda.

1.2. Vzhľadom na to, že začiatok plynutia premlčacej doby sa pri škode na zdraví odvíja od ustálenia zdravotného stavu poškodeného, súd na túto medicínsku otázku nariadil znalecké dokazovanie. Z jeho záverov vyplynulo, že zdravotný stav žalobkyne v prípade bolestného a SSÚ bolo možné považovať za ustálený ku dňu 20. novembra 2011 a v oblasti sexuálnych a duševných porúch až dňa 8. februára 2012. Súd prvej inštancie potom konštatoval, že pokiaľ žalobkyňa podala žalobu 17. decembra 2012, podala ju v zákonnej dvojročnej premlčacej dobe, teda včas.

1.3. Pokiaľ išlo o samotnú výšku bolestného a SSU, súd prvej inštancie priznal žalobkyni odškodnenie za bolesť v sume určenej posudkom č. 119/2011 vo výške 9 716 eur a náhradu za SSU na základe posudku č. 119/2011 v sume 24 608 eur a na základe posudku č. 96/2012 v sume 66 024 eur, celkom v sume 90 632 eur. V súvislosti s tým, že žalobkyňa si v konaní uplatnila súbeh nárokov, okrem nároku na bolestné a SSU, aj nárok na ochranu osobnosti, poukázal na to, že vzhľadom na následky, ktoré poškodenie zdravia spôsobilo v oblasti životných úkonov žalobkyne, jej priznal 50 % zvýšenie SSU. Súd prvej inštancie pritom pri zvýšení náhrady za SSU prihliadol aj na skutočnosť, že žalobkyňa vo svojej podstate utrpela aj na svojej osobnosti. Keďže v rámci všeobecnej právnej úpravy každému prislúcha aj právo na ochranu zdravia (fyzického aj psychického) ako najvyššej hodnoty, náhrada za SSU v danom prípade pokrývala aj psychickú ujmu. Súd prvej inštancie dodal, že poškodením fyzického zdravia nastali nepochybne zmeny aj v psychike žalobkyne, ktoré sa prejavili stresom, zníženou kvalitou manželského života aj jej materskej a rodičovskej funkcie. Poznamenal, že zdravotný stav žalobkyne má tendencie skôr k zhoršeniu a žalobkyňa bude musieť byť doživotne v zdravotníckej starostlivosti. Nároky uplatňované žalobkyňou v zmysle § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) súd prvej inštancie s poukazom na špeciálnu právnu úpravu v rámci § 444 OZ a zákona č. 437/2004 Z. z. nepriznal, keď ich kompenzoval aj predmetným navýšením SSU.

1.4. Súd prvej inštancie ďalej poukázal na to, že náhrada nemajetkovej ujmy podľa všeobecných ustanovení OZ sa ako právo, ktoré má povahu majetkovú, premlčiava vo všeobecnej trojročnej lehote, pričom premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv. V danom prípade k zásahu do osobnostného práva (na zdravie) žalobkyne prišlo 4. novembra 2004, a preto premlčacia doba uplynula 4. novembra 2007. Keďže žalobca bola podaná až 17. decembra 2012, súd prvej inštancie dospel k záveru, že náhrada nemajetkovej ujmy, ktorú žalobkyňa požadovala, bola aj premlčaná. Rovnako za nedôvodný považoval súd aj právny názor žalobkyne, že by na vznesenú námietku premlčania zo strany žalovanej nemal prihliadať pre rozpor s § 3 OZ, keďže v prejednávanej veci nešlo o taký výnimočný prípad, kedy sa uvedená zásada uplatňuje. Súd prvej inštancie uznal, že žalobkyňa sa po zásahu do jej zdravia musela podrobovať viacerým nevyhnutným operáciám a utrpela nielen po fyzickej, ale aj psychickej stránke, na druhej strane však konštatoval, že útrapy v psychickej oblasti neboli spôsobilé nijakým zásadným spôsobom ovplyvniť jej rozumné myslenie a úsudok do tej miery, že by nebola schopná včas vyhľadať právnu pomoc. Podotkol, že žalobkyňa netrpela žiadnou takouto psychickou chorobou. Vo vzťahu k ďalšiemu osobnostnému nároku žalobkyne vo forme morálneho zadosťučinenia súd okrem už vyššie uvedeného uviedol, že nie je daná ani pasívna vecná legitímácia žalovanej, keďže ide o osobnostné právo, ktoré by malo byť uplatnené voči konkrétnemu pôvodcovi zásahu (odsúdenému lekárovi).

1.5. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne i žalovanej rozsudkom z 18. októbra 2022 sp. zn. 14Co/207/2019, 14Co/215/2019 rozhodnutie súdu prvej inštancie 1/ v napadnutých výrokoch I., II. (pokiaľ išlo priznanú sumu bolestného vo výške 9 716 eur a priznanú sumu za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 135 948 eur), a v časti napadnutého výroku III. (ktorým súd zamietol nárok žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu ochrany osobnosti), potvrdil; 2/ v napadnutom výroku III. (v časti zamietnutia nároku žalobkyne na žalované ospravedlnenie z titulu ochrany osobnosti) a vo výroku IV. (trovy prvoinštančného konania) zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Zároveň zrušil doplniaci rozsudok súdu prvej

inštancie č. k. 10C/266/2012-322.

2.1. K odvolacím námietkam žalobkyne uviedol, že v súvislosti s nemožnosťou súčasného uplatňovania nárokov na ochranu osobnosti v podobe náhrady nemajetkovej ujmy a nároku za SSU sa na rozdiel od súdu prvej inštancie prikláňa k názoru vyslovenému Najvyšším súdom Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/65/2013, podľa ktorého ten istý skutkový dej môže v niektorom prípade zakladať tak nárok na náhradu za bolesť a SSU, ako aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej fyzickej osobe na jej osobnostných právach. Tento názor považoval za spravodlivejší, nakoľko záver, že rámec špeciálnej úpravy odškodnenia ujmy na zdraví fyzickej osoby zahŕňa v sebe aj ochranu dôstojnosti osoby dotknutej neoprávneným zásahom i práva na súkromný a rodinný život, nemá oporu v platnej právnej úprave odškodnenia ujmy na zdraví. Vzhľadom na to potom odvolací súd dospel k záveru, že žalobkyňa sa mohla v konaní (popri nároku na bolestné a SSU) domáhať i nárokov z titulu ochrany osobnostných práv.

2.2. K otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovanej odvolací súd konštatoval, že žalovaná bola v spore pasívne vecne legitimovaným subjektom i titulom zodpovednosti za neoprávnený zásah do osobnostných práv žalobkyne, nakoľko k nemu síce došlo pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti fyzickou osobou (pôrodnikom, zamestnancom žalovanej), avšak táto osoba bola použitá právnickou osobou (žalovanou) na realizáciu jej činnosti, pričom konanie tejto fyzickej osoby (pôrodnika) malo i miestny, časový a vecný vzťah k plneniu činnosti žalovanej, a preto bolo potrebné takýto zásah považovať za zásah spôsobený priamo touto právnickou osobou (teda žalovanou).

2.3. Odvolací súd následne pristúpil k posúdeniu premlčania uplatnených nárokov a zdôraznil, že súd prvej inštancie opomenul, že premlčanie sa môže týkať len nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (teda nie i nároku na poskytnutie písomného ospravedlnenia ako morálnej satisfakcie). Pokiaľ išlo o žalované ospravedlnenie, tento nárok bol potom nielenže prípustný (teda ho bolo možné uplatniť i za súčasného uplatnenia nároku na náhradu za SSU), ale u neho nemohlo dôjsť k jeho premlčaniu (s ohľadom na všeobecnú nepremľateľnosť osobnostných práv). Z týchto dôvodov odvolací súd potom zrušil rozsudok súdu prvej inštancie v časti napadnutého zamietajúceho výroku týkajúceho sa zamietnutia nároku žalobkyne na žalované ospravedlnenie.

2.4. Na druhej strane sa stotožnil s vyhodnotením plynutia premlčacej doby vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy súdom prvej inštancie. V prejednávanej veci bolo podľa odvolacieho súdu preukázané, že neoprávneným konaním žalovanej bolo jedným činom (nesprávne poskytnutou zdravotnou starostlivosťou pri pôrode) zasiahnuté do osobnostných práv žalobkyne (do práva na súkromie a rodinný život), ktorý nastal momentom (okamihom) nesprávne poskytnutej zdravotnej starostlivosti (non lege artis), t. j. dňom 4. novembra 2004, a ktorého následky v podobe rôznej formy citovej ujmy (šoku, traumy, smútku a obmedzenia rodinného a súkromného života) u žalobkyne stále pretrvávajú. Žalobkyňa preto mohla svoje právo na uplatnenie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vykonať prvýkrát 5. novembra 2004 a od tohto dňa začala plynúť všeobecná trojročná premlčacia doba, ktorá skončila 5. novembra 2007. Podľa odvolacieho súdu však žalobkyňa žalobu podala na súde až 17. decembra 2012, teda po uplynutí premlčacej doby. Uviedol, že prvoinštančný súd správne vyhodnotil námietku žalobkyne o rozpore námietky premlčania žalovanej s dobrými mravmi ako nedôvodnú. Stotožnil sa s názorom, že takáto obrana sa uplatňuje len celkom výnimočne, keďže v nej ide o porušenie princípu právnej istoty. V tomto kontexte zdôraznil, že žalobkyňa netrpela zásadnou psychickou chorobou, resp. poruchou, ktorá by ju robila dočasne nespôsobilou na úkony. Na druhej strane sa žalovaná nedopustila žiadneho konania vykazujúceho znaky úmyslu poškodiť žalobkyňu, resp. znemožniť žalobkyňi uplatňovanie jej práv, pričom znaky konania vykazujúce priamy úmysel poškodiť druhého účastníka je potrebné vyvodzovať z tých okolností, za ktorých bola námietka premlčania tohto nároku uplatnená a nie z okolností a dôvodov, z ktorých je vznik uplatňovaného nároku odvodzovaný. Dodal, že tieto okolnosti musia byť naplnené v natoľko výnimočnej intenzite, aby bol odôvodnený tak významný zásah do právnej istoty, akým je neumožnenie práva uplatniť námietku premlčania. Odvolací súd v nadväznosti na to uzavrel, že neboli splnené podmienky na odopretie práva žalovanej uplatniť námietku premlčania, pričom na uvedenom nič nemení ani tvrdenie žalobkyne, že otázka uplatňovania týchto nárokov bola pre ňu až druhoradou, keďže išlo o jej vlastné rozhodnutie, ktoré žalovaná nemohla nijako ovplyvniť. Z týchto dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v časti napadnutého zamietajúceho výroku týkajúceho sa zamietnutia nároku žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu ochrany osobnosti ako vecne správny potvrdil.

2.5. Pri posudzovaní odvolacích námietok žalovanej odvolací súd ohľadom premlčania náhrady za bolesť a SSU v odôvodnení uviedol, že v danej veci nebolo možné začatie plynutia premlčania nároku ohľadom bolestného bez ďalšieho odvíjať len od okamihu prepustenia žalobkyne z nemocnice po vykonaní posledného zákroku „oklúzia stómie“, t. j. od 11. júna 2007 (ako tvrdila žalovaná), ale premlčanie bolo potrebné odvíjať od okamihu ustálenia zdravotného stavu žalobkyne, pričom išlo o otázku medicínskeho charakteru, na otázku ktorú mohol dať odpoveď výlučne znalec z príslušného odboru. Zo záverov znaleckého dokazovania potom podľa odvolacieho súdu vyplynulo, že zdravotný stav žalobkyne v prípade bolestného bolo možné považovať za ustálený až ku dňu 20. novembra 2011. Konštatoval, že ak žalobkyňa podala žalobu 17. decembra 2012, podala ju (pokiaľ išlo o bolestné) v zákonnej dvojročnej premlčacej dobe, teda včas. Pokiaľ išlo o premlčanie nároku SSU, odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie vyjadril názor, že u žalobkyne bol zdravotný stav pre uplatnenie nárokov za SSU ustálený až v roku 2011 (a pokiaľ išlo o oblasť sexuálnych a duševných porúch až ku dňu 8. februára 2012), vychádzajúc pritom zo záverov znaleckého posudku č. 23/2018 znaleckej organizácie Inštitút forenzných medicínskych expertíz, s. r. o. Až týmto okamihom teda bolo zistiteľné, či a v akom rozsahu k sťaženiu uplatnenia žalobkyne v živote a v spoločnosti došlo a kedy bolo možné na základe skutkových okolností i objektívne vykonať aj jeho ohodnotenie. Aj ohľadom nároku za SSU odvolací súd potom konštatoval, že žaloba bola podaná v zákonnej dvojročnej premlčacej dobe, teda včas.

2.6. Odvolací súd nepovažoval za dôvodnú ani námietku žalovanej, ktorou nesúhlasila so znaleckým konštatovaním, že psychický stav žalobkyne bol ustálený až v roku 2012; následky SSU sa môžu prejavíť nielen naraz, ale môžu sa prejavovať aj postupne, pričom nie všetky môžu byť vopred predvídateľné. Samotné psychiatrické liečenie už v rokoch 2005-2006 pritom nebolo možné stotožňovať s ustálením zdravotného stavu žalobkyne v tejto oblasti a s okamihom jeho možného ohodnotenia. Odvolací súd dodal, že nebol oprávnený prehodnocovať závery znalcov v tejto oblasti, a teda nemohol konštatovať, že sa mohli u žalobkyne (v dôsledku poškodenia zdravia nesprávne poskytnutou zdravotnou starostlivosťou) už skôr (ešte v rokoch 2005-2006) prejavíť (alebo sa prejavili) vážne duševné poruchy, ale bol povinný závery znalcov v tomto smere rešpektovať a pri priznávaní náhrady za SSU z nich vychádzať.

2.7. K námietkam žalovanej, že súd nevykonával výsluch odborníkov z odboru sexuológie a psychiatrie, ktorí by sa podľa nej vedeli erudovane vyjadriť k predloženému znaleckému posudku číslo 23/2018, odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie nevykonanie tohto dôkazu riadne odôvodnil ako nehospodárne. V danom prípade sa bez relevantného konkretizovania vecných výhrad proti záverom znaleckého posudku, za súčasného stavu, že tento posudok dal odpoveď na rozhodujúce skutočnosti potrebné pre rozhodnutie súdu, javil aj odvolaciemu súdu takýto návrh na doplnenie dokazovania ako nadbytočný a teda nehospodárny. Poznamenal, že ak žalovaná chcela spochybníť tieto závery znaleckého dokazovania, nič jej nebránilo dať si v tomto smere vyhotoviť súkromný znalecký posudok a tento ako dôkaz v konaní predložiť.

2.8. Odvolací súd sa nestotožnil ani s námietkou žalovanej o nesplnení podmienok pre uplatnenie nároku na náhradu za SSU na súde s poukazom na § 6 ods. 1, ods. 3 zákona č. 437/2004 Z. z., keďže v konaní a postupe žalovanej (aj počas tohto súdneho sporu) nebolo badať žiadny úmysel dohodu so žalobkyňou skutočne uzavrieť. Žalobkyňa vyzvala žalovanú na uzavretie dohody síce až 19. decembra 2012, teda dva dni po podaní žaloby, žaloba však bola žalovanej doručená až 11. apríla 2013, pričom žalovaná na túto výzvu vôbec nereagovala (hoci o podanej žalobe ešte nemala vedomosť) a nereflektovala na dohodu ani počas celého súdneho konania. Zo všetkých uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch, ktorými súd zaviazal žalovanú na zaplatenie bolestného a SSU, ako vecne správny potvrdil.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým „v časti napadnutého výroku III. (ktorým súd zamietol nárok žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu ochrany osobnosti)“ rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil, podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktoré odôvodnila poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

3.1. Dovolateľka namietala pochybenie odvolacieho súdu pri riešení otázky, či bol podaný návrh na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 11 a nasl. OZ v zákonnej trojročnej premlčacej lehote. Podľa jej názoru nemal stotožniť okamih nesprávne poskytnutej zdravotnej starostlivosti s okamihom zásahu do osobnostných práv. Následok nesprávne poskytnutej zdravotnej starostlivosti a teda aj zásah do jej

osobnostných práv sa postupne zvyšoval opakovanými komplikáciami, následnými operáciami a postupným „odkrývaním“ následkov nesprávne poskytnutej zdravotnej starostlivosti vo fyzickej a psychickej sfére. Dovolateľka v tejto súvislosti uviedla, že pri zásahu do osobnostných práv, ktoré spočívajú predovšetkým v zásahu do psychiky poškodeného, je nesporne logickým záver, že k neoprávnenému zásahu do ochrany osobnosti nemôže dôjsť skôr, ako sa dotknutá osoba o protiprávnom zásahu dozvie a teda aj začatie plynutia premlčacej doby nemôže začať skôr, ako príde k samotnému zásahu do osobnostných práv. Považovala za potrebné vnímať rozdiel medzi momentom, kedy došlo k neoprávnenému zásahu, ktorým bola spôsobená ujma na zdraví a momentom, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv (vzniku nemajetkovej ujmy v podobe zásahu do práva na súkromie a rodinný život).

3.2. Odvolací súd podľa dovolateľky nesprávne tiež posúdil námietku, že súd nemal prihliadať na námietku premlčania zo strany žalovanej pre rozpor s § 3 OZ. Mala za preukázané, že k poškodeniu jej zdravia došlo konaním zamestnanca žalovanej, nesprávny postup pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti mal (pre ňu) pritom za následok závažné nielen fyzické ale aj psychické dôsledky. V priebehu riešenia fyzickej stránky poškodenia zdravia sa trvalo rozvíjala závažná psychická porucha, ktorej rozsah a dôsledky žalobkyňa nebola schopná posúdiť, a to obzvlášť práve v spojitosti so samotnou psychickou poruchou (psychický chorý človek sám takúto poruchu v prevažnej väčšine prípadov nevie rozoznať, resp. ju nepovažuje za vážnu). Žalobkyňa teda v dôsledku konania škodcu, ktorý spôsobil zhoršenie zdravotného stavu žalobkyne, nemohla uplatniť nárok na náhradu škody na súde včas, čo bolo spôsobené objektívnou príčinou - zdravotným stavom. Dodala, že po celé obdobie trpela fyzickými ale aj psychickými zdravotnými problémami, ktoré jej nedovoľovali zaoberať sa otázkou náhrady škody na zdraví a zásahu do osobnostných práv. Súdmi nižších inštancií sa teda dostatočne nevysporiadali s odborným vyjadrením a znaleckými posudkami predloženými v konaní a dospeli k nesprávnemu záveru o premlčaní práva na náhradu nemajetkovej ujmy, resp. nezohľadnili námietku rozporu vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi. Na základe uvedeného dovolateľka žiadala rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že sa v celom rozsahu stotožňuje s rozhodnutím súdu prvej inštancie, ako aj s jeho odôvodnením, ktorý odvolací súd potvrdil a zamietol nárok žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu ochrany osobnosti. Súdmi podľa jej názoru správne posúdili premlčania spornej náhrady za nemajetkovú ujmu i námietku žalobkyne ohľadne údajného rozporu vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi. Preto navrhla podané dovolanie odmietnuť, prípadne podľa § 448 CSP zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Dovolateľka prípustnosť svojho dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP.

11. Dovolací súd je viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti jej riešenia (§ 421 ods. 1 CSP) táto otázka spadá. Z uvedeného dôvodu dovolací súd z hľadiska prípustnosti dovolania posudzuje (iba) materiálny substrát samotného dovolacieho konania spočívajúci vo vymedzení právnej otázky a predstretí vlastnej argumentácie dovolateľa v zmysle § 432 ods. 2 CSP, súčasne zohľadňujúc vlastnú rozhodovaciu prax (*iura novit curia*, 4Cdo/11/2021, 8Cdo/54/2018, I. ÚS 51/2020).

12. Dovolací súd konštatuje, že dovolateľka v danom prípade zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzila právne otázky týkajúce sa 1/ plynutia premlčacej doby v prípade ňou uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy a 2/ posúdenia rozporu vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi. Po konštatovaní prípustnosti dovolania pristúpil dovolací súd k meritórnemu dovolaciemu prieskumu a posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania z hľadiska uplatnenej dovolacej argumentácie, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzených právnych otázkach.

13. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (*questio iuris*). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (*questio facti*), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnú normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

14. V súvislosti s prvou nastolenou právnou otázkou dovolateľka oponovala správnosť jej riešenia odvolacím súdom v tom, či bol jej návrh na náhradu nemajetkovej ujmy podaný v zákonnej trojročnej premlčacej lehote.

15. Otázkou premlčania práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch sa už najvyšší súd v minulosti zaoberal vo viacerých prípadoch a uvedená otázka je v celistvosti už v rozhodovacej praxi vyriešená (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 5Cdo/265/2009, 1Cdo/100/2009, 2Cdo/194/2011, 3Cdo/187/2013, 8Cdo/24/2017, 8Cdo/119/2017).

15.1. V rozsudku z 27. novembra 2012 sp. zn. 2Cdo/194/2011 publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 58/2014, najvyšší súd vyslovil právny názor, podľa ktorého právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právom majetkovej povahy, ktoré podlieha premlčaniu. V odôvodnení rozhodnutia najvyšší súd vysvetlil, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa ustanovenia § 13 ods. 2 OZ predstavuje jedno z parciálnych a relatívne samostatných prostriedkov ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby. Vzniká vtedy, keď morálna satisfakcia ako rýdzo osobné právo, nestačí na vyváženie a zmiernenie nepriaznivých následkov protiprávneho zásahu do osobnostných práv. Napriek tomu, že ide o satisfakciu v oblasti nemateriálnych osobnostných práv, jeho vyjadrenie peňažným ekvivalentom má za následok, že ide o osobné právo majetkovej povahy. V uvedenom zmysle je určujúci obsah nároku, a nie predmet jeho ochrany. Ak obsahom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je požiadavka na zaplatenie peňažnej sumy, potom princíp právnej istoty vylučuje, aby plynutiu času neboli priznané

žiadne právne účinky. Najvyšší súd ustálil aj to, že začiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby v prípade náhrady za nemateriálnu ujmu je podľa § 101 OZ viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv. Stojí za povšimnutie, že najvyšší súd zároveň v danom prípade vzhľadom na jeho okolnosti konštatoval, že zásah do práv žalobkyne nastal momentom smrti jej manžela a jeho následky v podobe rôznej formy citovej ujmy (šoku, traumy, smútku a straty zo spoločenstva s blízkou osobou) u žalobkyne, ako aj jej detí i naďalej pretrvávali.

15.2. K obdobným záverom dospel najvyšší súd aj v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/265/2009, pričom sa výslovne stotožnil s názorom odvolacieho súdu, podľa ktorého predmetný zásah predstavovalo jedno konanie žalovaného, aj keď účinky budú pretrvávať po dlhú dobu. Námietku žalobkyne, že zásah do osobnostných práv žalobkyne stále trvá, neskončil a skončiť ani nemôže, pretože žalobkyni syna nikto nevráti, a preto nemožno uvažovať o začatí plynutia premlčacej doby, najvyšší súd vyhodnotil ako neopodstatnenú.

16. V prejednávanej veci bolo preukázané, že neoprávneným konaním žalovanej bolo jedným činom (nesprávne poskytnutou zdravotnou starostlivosťou pri pôrode) zasiahnuté do osobnostných práv žalobkyne (do práva na súkromie a rodinný život), ktorý nastal momentom (okamihom) nesprávne poskytnutej zdravotnej starostlivosti (non lege artis), t. j. dňom 4. novembra 2004, a ktorého následky v podobe rôznej formy citovej ujmy (šoku, traumy, smútku a obmedzenia rodinného a súkromného života) u žalobkyne stále pretrvávajú. Žalobkyňa vzhľadom na vyššie uvedené právne závery mohla svoje právo na uplatnenie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vykonať prvýkrát 5. novembra 2004. Od tohto dňa začala plynúť všeobecná trojročná premlčacia doba, ktorá skončila 5. novembra 2007. Keďže žalobkyňa svoju žalobu podala na súde až 17. decembra 2012, učinila tak až po uplynutí premlčacej doby. Dovolací súd sa v tejto súvislosti stotožňuje s ustálenou rozhodovacou praxou a argumentáciou žalobkyne, podľa ktorej až ustálením zdravotného stavu (vzniku škody na zdraví) by mala začať plynúť premlčacia doba na uplatnenie nemajetkovej ujmy, považuje za nenáležitú a priečiacu sa účelu inštitútu premlčania v prípadoch zásahu do osobnostných práv.

17. Vzhľadom na to dovolací súd dospel k záveru, že odvolací súd sa v otázke premlčania práva na náhradu nemajetkovej ujmy neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a jeho rozhodnutie v tejto časti spočíva v správnom posúdení veci.

18. V prípade druhej vymedzenej právnej otázky výhrady dovolateľky smerovali k tomu, že sudy nemali prihliadať na námietku premlčania vznesenú zo strany žalovanej, a to pre jej rozpor s dobrými mravmi (§ 3 OZ). Otázku súladu námietky premlčania s dobrými mravmi riešil najvyšší súd už vo viacerých dovolacích konaniach.

19. Vo veci sp. zn. 5Cdo/265/2009 vyslovil názor, že „dobré mravy sú súhrnom spoločenských, kultúrnych a mravných noriem základných, ktoré preukázali počas historického vývoja určitú mieru stálosti (nemennosti), vyjadrujú podstatné historické tendencie a stotožňuje sa s nimi podstatná časť spoločnosti ... Za špecifických okolností však výkon práva namietať premlčanie uplatneného nároku by mohol byť konaním umožňujúcim poškodiť druhého účastníka právneho vzťahu, ktorý márne uplynutie premlčacej doby nezavinil a voči ktorému by zánik uplatňovaného nároku v dôsledku uplynutia premlčacej doby bol neprímerane tvrdým postihom v porovnaní s rozsahom a charakterom ním uplatňovaného práva a s dôvodmi, pre ktoré svoje právo neuplatnil včas. Znaky konania vykazujúce priamy úmysel poškodiť druhého účastníka je potrebné vyvodzovať z tých okolností, za ktorých bola námietka premlčania tohto nároku uplatnená a nie z okolností a dôvodov, z ktorých je vznik uplatňovaného nároku odvodzovaný, inými slovami, rozhodujúce (určujúce) pre odopretie účinkov námietky premlčania sú okolnosti, ktoré existovali v čase uplatnenia námietky premlčania. Tieto okolnosti musia byť naplnené v natoľko výnimočnej intenzite, aby bol odôvodnený tak významný zásah do právnej istoty, akým je neumožnenie práva uplatniť námietku premlčania“.

19.1. Vo veci sp. zn. 7Cdo/226/2016 dovolací súd k možnému rozporu uplatnenia námietky premlčania s dobrými mravmi poukázal na viaceré súdne rozhodnutia, na základe ktorých uviedol, že „vo

všeobecnosti nie je vylúčené, aby vznesenie námietky premlčania odporcom (žalovaným) mohlo byť považované za konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi ... o takýto prípad môže ísť iba výnimočne a v rozpore s dobrými mravmi môže byť len taký výkon práva ... ktorý je výrazom zneužitia tohto práva na úkor druhého účastníka konania, pričom vo vzťahu ku vznesenej námietke premlčania môže o takýto prípad ísť len vtedy, ak druhý účastník konania márne uplynutie premlčacej doby nezavinil, priznanie účinkov premlčania voči nemu by za tejto situácie bolo neprímerane tvrdým postihom a pri posudzovaní primeranosti postihu je potrebné vychádzať z konkrétnych okolností prípadu a vziať do úvahy najmä charakter uplatneného práva, jeho rozsah a dôvody, pre ktoré právo nebolo uplatnené pred uplynutím premlčacej doby“.

19.2. Vo veci sp. zn. 7Cdo/507/2014 najvyšší súd vyslovil názor, že aplikácia inštitútu dobrých mravov vo vzťahu k vznesenej námietke premlčania „by mala byť len výnimočná a nemala by zhojovať neznalosť zákona, t. j. neznalosť plynutia premlčacích dôb. V tomto smere je potrebné poukázať aj na jednu zo základných zásad súkromného práva - vigilantibus iura scripta sunt - právo patrí bdelým. Preto je potrebné pri skúmaní otázky, či je vznesenie námietky premlčania v rozpore s dobrými mravmi, skúmať, či účastník konania, ktorý sa dovoľáva rozporu s dobrými mravmi v súlade s § 3 ods. 1 OZ, postupoval s dostatočnou mierou starostlivosti a opatrnosti práve v súlade so zásadou vigilantibus iura, ktorá predpokladá, že každý zodpovedá za náležitú mieru predvídavosti a opatrnosti nielen pri vzniku právneho vzťahu, ale aj pri uplatňovaní svojich práv a výkone svojich práv a povinností z neho vyplývajúcich“.

19.3. V rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/441/2013 najvyšší súd konštatoval, že „uplatnenie námietky premlčania sa prieči dobrým mravom v tých výnimočných prípadoch, v ktorých je výrazom zneužitia tohto práva na úkor účastníka, ktorý márne uplynutie premlčacej doby nezavinil. Ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka je všeobecným ustanovením hmotnoprávnej povahy, ktoré dáva súdu možnosť posúdiť, či výkon subjektívneho práva je v súlade s dobrými mravmi a v prípade, ak to tak nie je, požadovanú ochranu odoprieť. Postup podľa uvedeného ustanovenia má miesto iba v ojedinelých a vo výnimočných prípadoch, a to vtedy, ak vznesenie námietky premlčania je výrazom zneužitia práva v neprospech toho účastníka, ktorý márne uplynutie premlčacej doby nezavinil a voči ktorému by nepriznanie jeho nároku súdom v dôsledku uplynutia premlčacej doby bolo neprímerane tvrdým postihom v porovnaní s rozsahom a charakterom uplatňovaného práva a dôvodmi, pre ktoré svoje právo včas neuplatnil, prípadne kedy k výkonu práva založeného zákonom dochádza z iných dôvodov, než je dosiahnutie hospodárskych cieľov, či uspokojenia iných potrieb, kedy hlavnou alebo aspoň prevažujúcou motiváciou je úmysel poškodiť, či znevýhodniť povinnú osobu (tzv. šikanózný výkon práva). Tieto okolnosti musia byť naplnené v takej výnimočnej intenzite, aby bol odôvodnený tak významný zásah do princípu právnej istoty, akým je odopretie práva uplatniť námietku premlčania. Preto pre odopretie účinkov vznesenej námietky premlčania z dôvodu ich rozporov s dobrými mravmi sú rozhodujúce individuálne okolnosti, za ktorých bola námietka premlčania uplatnená“.

19.4. Vo veci sp. zn. 3Cdo/137/2017 najvyšší súd zadefinoval dobré mravy ako „súhrn spoločenských, kultúrnych a mravných noriem, ktoré v historickom vývoji preukazujú istú nemennosť, vystihujú podstatné historické tendencie, sú akceptované rozhodujúcou časťou spoločnosti a majú povahu základných noriem správania. Rozpor s dobrými mravmi spočíva v tom, že výkon práva sa prieči spoločensky uznávaným názorom, ktoré vo vzájomných vzťahoch určujú, aký má byť obsah ich konania, aby bol súladný so všeobecnými zásadami spoločnosti. Vo všeobecnosti ide o prípad konania v rozpore s dobrými mravmi vtedy, keď konajúci síce formálne postupuje v medziach svojho práva, ale realizáciou tohto práva sleduje poškodenie druhého účastníka právneho vzťahu. V takom prípade síce ide o výkon práva, avšak výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, pre ktorý je typické, že konajúcemu v skutočnosti nejde o dosiahnutie cieľov, ktoré právo s takým konaním spája, ale mu ide o to, aby vedľajšie účinky jeho konania viedli k stavu jemu vyhovujúcemu, avšak poškodzujúcemu druhú stranu. Taký výkon práva, i keď je so zákonom formálne v súlade, je v skutočnosti výkonom práva iba zdanlivým, lebo jeho účelom nie je vykonať (svoje) právo, ale poškodiť právo (niekoho iného) ... Vznesenie námietky premlčania v zásade neodporuje dobrým mravom, v niektorých individuálnych prípadoch však nie je vylúčená možnosť existencie takej situácie, v ktorej uplatnenie tejto námietky je výrazom zneužitia práva na úkor druhého účastníka daného právneho vzťahu, ktorý uplynutie premlčacej doby nezavinil a zánik jeho nároku by v takom prípade znamenal pritvrdený postih v porovnaní s rozsahom ním uplatňovaného práva“.

20. Aj podľa judikatúry ústavného súdu uplatnenie námietky premlčania je vo všeobecnosti potrebné považovať za výkon práva v súlade s dobrými mravmi, na druhej strane však nie je vylúčené, aby vznesenie námietky premlčania žalovaným mohlo byť považované za konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi, pretože výkon žiadneho práva nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. O takýto prípad však môže ísť iba výnimočne. V rozpore s dobrými mravmi však môže byť len taký výkon práva účastníkov v občianskom súdnom konaní, ktorý je výrazom zneužitia tohto práva na úkor druhého účastníka konania, pričom vo vzťahu k vznesenej námietke premlčania môže o takýto prípad ísť len vtedy, ak druhý účastník konania márne uplynutie premlčacej doby nezavinil a voči nemu by za tejto situácie priznanie účinkov premlčania bolo neprimerane tvrdým postihom. Pre posúdenie tejto primeranosti je potrebné vychádzať z konkrétnych okolností prípadu, najmä vziať do úvahy charakter uplatneného práva, jeho rozsah a dôvody, pre ktoré právo nebolo uplatnené pred uplynutím premlčacej doby (m. m. II. ÚS 176/2011, tiež napr. IV. ÚS 542/2013).

20.1. V duchu tohto právneho názoru ústavný súd zdôrazňuje, že uplatnenie premlčacej námietky sa môže priečiť dobrým mravom len vo výnimočných prípadoch, keď by bolo na úkor účastníka, ktorý márne uplynutie premlčacej doby nezavinil, alebo keď by sa aprobovalo konanie, ktoré je contra bonos mores (§ 3 ods. 1 OZ, m. m. I. ÚS 33/2012). Vždy je nevyhnutné vychádzať z individuálnych okolností každého jednotlivého prípadu, ktoré sú založené na skutkových zisteniach. Mnohé prípady a ich špecifické okolnosti môžu byť komplikované a netypické; to však nevyvážuje všeobecné súdy z povinnosti urobiť všetko pre spravodlivé riešenie. Zásada súladu výkonu práv s dobrými mravmi predstavuje významný korektív, ktorý v odôvodnených prípadoch dovoľuje zmierňovať tvrdosť zákona a dáva sudcovi priestor pre uplatnenie pravidiel slušnosti [k tomu napr. nálezy Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 3403/11 (N 142/70 SbNU 333), bod 17, či I. ÚS 1532/16-N 176/82 SbNU 713, body 16 a 20].

21. Konkludujúc uvedené, vznesenie námietky premlčania v zásade neodporuje dobrým mravom, v niektorých prípadoch však nie je vylúčená možnosť existencie takej situácie, v ktorej uplatnenie tejto námietky je výrazom zneužitia práva na úkor druhého účastníka daného právneho vzťahu, ktorý uplynutie premlčacej doby nezavinil a zánik jeho nároku by v takom prípade znamenal pritvrdený postih v porovnaní s rozsahom ním uplatňovaného práva. Rozhodovacia činnosť súdov stanovuje všeobecné znaky správania žalovaného, ktoré môžu odôvodňovať rozpor námietky premlčania s dobrými mravmi. Úlohou všeobecného súdu je v princípe zasadiť jednotlivé okolnosti do tohto rámca a posúdiť, či správanie žalovaného bolo takého charakteru, že uplatnenie jeho zákonného práva namietat' premlčanie by mohlo byť oslabené, pretože si pre rozpor s dobrými mravmi ochranu nezaslúži.

22. Avšak vzhľadom na povahu posudzovaného sporu a jeho strán dovolací súd akcentuje, že na zdravotnícke zariadenie - štátnu rozpočtovú organizáciu v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktoré (ako je tomu aj v prejednávanej veci) je subjektom verejného záujmu, obzvlášť, pokiaľ ide o konanie o náhradu škody (či inej ujmy), ktorú malo svojou činnosťou spôsobiť, sú kladené vyššie nároky ako na iný subjekt. Štát (štátna rozpočtová organizácia) ako subjekt sui generis, pri rešpekte k hodnotám, na ktorých je založený, totiž musí vystupovať tiež ako „vzor“ pre svojich občanov, a to i v prípade, že by to malo byť na úkor jeho eventuálneho úspechu v spore.

22.1. V úplne výnimočných prípadoch sa preto vo vzťahu k štátu neuplatní inak všeobecne predpokladaný záver, že by výkon jeho práv ako strany sporu predstavovaný uplatnením námietky premlčania mohol odporovať tomuto jeho osobitnému postaveniu v podstate len vtedy, ak by bol vykonaný v rozpore so zmyslom a účelom takých práv, teda, ak by bol robený len ako priama „šikana“ druhej strany sporu, ale taká námietka by mohla byť rozporná s dobrými mravmi aj vtedy, ak by bola použitá voči strane, ktorá márne uplynutie premlčacej doby nezavinila a voči ktorej by zánik nároku na plnenie bol neprimerane tvrdý.

22.2. Takéto hodnotenie veci potom legitimizuje právny názor dovolacieho súdu, že vznesenie námietky premlčania zo strany žalovanej štátnej organizácie môže byť výnimočne hodnotené ako odporujúce dobrým mravom v zmysle § 3 ods. 1 OZ aj v prípade, že síce priamym úmyslom predstaviteľa štátu pri uplatnení tejto námietky nie je žalobkyňu poškodiť, ale sú tu dané mimoriadne a osobitného zreteľa hodné okolnosti, ktoré na strane poškodenej (osoby dotknutej neoprávneným zásahom do jej

osobnostných práv) vytvorili závažnú prekážku, ktorá jej vo včasnom uplatnení jej nároku zabránila a pre ktorú by záver o premlčaní uplatneného nároku bol pre ňu neprimerane tvrdý.

23. V prejednávanej veci bolo preukázané, že k závažným fyzickým i psychickým následkom u žalobkyne došlo nesprávnym postupom pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti zamestnancom žalovanej. Zo Znaleckého posudku č. 96/2012 vyplýva, že žalobkyňa porodila zdravú dcéru, pri pôrode utrpela vážne pôrodné poradenia - trhlinu hrádze a svalového zvierača konečníka, ktoré sa následne skomplikovali závažným a dlhodobým bolestivým spôsobom, došlo k vzniku konečníkovo-pošvových a konečníkovo-hrádzových fistúl (píšťal - patologické prepojenie telesných dutín). Z tohto dôvodu bola operovaná, došlo k realizácii tzv. kolostómie (vyústenie hrubého čreva na brušnej stene s vyprázdňovaním stolice do sáčku), ktorej cieľom bolo odvedenie stolice a zabránenie prieniku stolice do oblasti hrádze, čo malo umožniť zhojenie poranení a fistuly. Pre nutnosť užívania liekov od bolesti (ktoré prechádzali do materského mlieka a mali nepriaznivý vplyv na novorodenú dcéru vyšetrovanej) bola žalobkyňa nútená ukončiť dojčenie. V januári 2005 absolvovala operáciu fistuly, v apríli bola hospitalizovaná pre vpadnutie kolostómie, v máji 2005 bolo operačne zrealizované uzavretie kolostómie, následne došlo k zhoršeniu stavu, znovuobjaveniu fistuly, pre ktorú bola 2x operovaná, bolo nutné znovuzavedenie kolostómie, absolvovala aj plastickú operáciu pošvy a konečníka. V októbri 2005 absolvovala operačnú rekonštrukciu zvieračov konečníka, pre následné komplikácie bola reoperovaná, v júli 2006 bola liečená trasovacou ligatúrou, v máji 2007 bolo zrealizované uzavretie kolostómie (celkovo mala žalobkyňa vyvedenú kolostómiu 2,5 roka). Od uzavretia kolostómie až do súčasnosti u žalobkyne pretrvávajú porucha vyprázdňovania stolice s nutnosťou trvalého požívania preháňadiel, nepredvídateľnými nutkavými potrebami vyprázdnenia stolice, neschopnosťou udržať stolicu, nutnosťou používania plienok, ďalej trvajú chronické bolesti v oblasti hrádze, pričom prognóza stavu je nepriaznivá. 23.1. Zároveň bolo na základe psychiatrického a sexuologického vyšetrenia v danej veci konštatované, že u žalobkyne došlo v dôsledku škodovej udalosti preukázateľne k rozvoju úzkostnej - depresívnej poruchy, ktorá postupne chronifikovala, a ktorá sa u nej prejavuje kolísaním kvality pozornosti, osciláciou nálad s vegetatívnym doprovodom, afektívnou labilitou, úľakovou reaktivitou, autoakuzáciami, autoobserváciou, hypersenzitivitou, obavnými úvahami, anticipáciou negatívneho, fobickým prežívaním, vyhýbavým správaním a poruchami spánku. Chronifikovaná úzkostná - depresívna porucha pri ďalšom dlhodobom pretrvávaní negatívnych stresujúcich okolností vyplývajúcich zo škodovej udalosti (opakované hospitalizácie /celkovo 10x/, opakované operačné zákroky /celkovo 10x/, dlhotrvajúca bolestivá liečba, dlhotrvajúca kolostómia, chronické neuropatické bolesti, neschopnosť udržania stolice, nutnosť používania plienok, nemožnosť dojčenia, dlhodobá neschopnosť sa adekvátne starať o narodenú dcéru, reálna možnosť doživotnej kolostómie...) postupne v priebehu rokov vyústila do pretrvávajúcej zmeny osobnosti, kedy pôvodne diferencovaná, adjustovaná, vitálna, optimistická, extrovertovaná, sociabilná osobnosť s diferencovanou záujmovou sférou sa zmenila na osobnosť introvertovanú, so sociálnou izoláciou, rezignáciou, bezmocnosťou, závislosťou, nízkym sebahodnotením, astenizáciou, zvýšenou unaviteľnosťou, zníženou výkonnosťou, toleranciou záťaže, frustrácie a adaptácie a vymiznutím záujmov.

24. Dovolací súd po dôkladnom preskúmaní veci dospel k záveru, že síce zo skutkových zistení súdov nižších inštancií nevyplývalo, že by hlavným a priamym úmyslom žalovanej pri uplatnení námietky premlčania bolo poškodiť žalobkyňu, bolo však potrebné dôslednejšie zohľadniť mimoriadne nepriaznivý zdravotný stav žalobkyne, ktorý jej bránil v spôsobilosti na včasné uplatnenie práva na súde.

24.1. V rozhodnej dobe sa jednalo o pacientku so značne dynamickým vývojom zdravotného stavu v relatívne krátkom čase sprevádzaným dlhodobými útrapami po opakovaných operáciách s bezvýhodiskovým riešením somatického stavu a paralelnou úzkostnou - depresívnou psychiatrickou poruchou. Tento značne nepriaznivý zdravotný stav bolo potrebné hodnotiť výlučne ako dôsledok nesprávne poskytnutej zdravotnej starostlivosti žalovanej.

24.2. Je žiaduce poukázať aj na odborné stanovisko č. 8/2004 ošetrojúceho lekára žalobkyne a súdneho znalca S. S. Č., ktorý k otázke vplyvu zdravotného stavu žalobkyne na jej spôsobilosť uplatniť si svoje zákonné práva uviedol, že „Zdravotný stav menovanej - z psychiatrického hľadiska tak ako je popísaný vyššie aj z hľadiska vzniku - vývinu, resp. priebehu - zakladal nedostatočnú „psychosociálnu kompetentnosť“ menovanej z pohľadu jej možnosti uplatnenia zákonných práv - náhrady škody...

Ťaživosť subjektívneho prežívania v rámci uvedených duševných porúch, tak ako postupne prebiehali, mohla byť prekážkou v relevantnom kontakte, ktorý bol potrebný k uplatneniu si nároku náhrady škody“. Prihliadnuc na všetky okolnosti prejednávaneho sporu a najmä skutočnosť, že nesprávny postup pri poskytnutí zdravotnej starostlivosti sa uskutočnil 04. novembra 2004 a zdravotný stav (i v psychickej rovine) žalobkyne sa po jeho progresívnom zhoršovaní (k tomu vid' str. 36 Znaleckého posudku č. 23/2018) ustálil až vo februári 2012, bolo podľa názoru dovolacieho súdu možno konštatovať, že použitie korektívu dobrých mravov je v špecifickom prípade žalobkyne celkom namieste.

25. Vec prejednávajúci senát preto uzatvára, že s ohľadom na skutkové okolnosti prípadu došlo k odchýleniu od vyššie prezentovanej ustálenej rozhodovacej praxe v otázke posúdenia rozporu uplatnenej námietky premlčania s dobrými mravmi a treba mať za to, že napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

26. Vzhľadom na opodstatnenosť námietky dovolateľky, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu sa riešením predmetnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ale aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP). Z uvedeného dôvodu najvyšší súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

27. V ďalšom konaní bude úlohou odvolacieho súdu (príp. súdu prvej inštancie) posúdiť opodstatnenosť uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy žalobkyne za zohľadnenia právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tomto uznesení.

28. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

29. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.